

Ansættelse af nye lærere og vurdering af faglige kompetencer på det gymnasiale område

Det er skolens leder, der, ved ansættelse af en lærer på skolen, vurderer og beslutter, om læreren har faglig kompetence, og dette ansvar skal udøves inden for de til hver en tid gældende regler om lærerkompetencekrav.

Opgaven med at rådgive og vejlede skolens leder i tilfælde, hvor pågældende er i tvivl om, hvorvidt kravene til faglig kompetence er opfyldt, er placeret i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

En række henvendelser har vist et behov for at præcisere forhold vedrørende skolernes vurdering af faglige kompetencer. På den baggrund udsendes hermed en overordnet beskrivelse af centrale forhold vedrørende skolernes vurdering af faglige kompetencer.

Regelgrundlaget for skolernes vurdering af faglige kompetencer fremgår af bekendtgørelse nr. 447 af 8. maj 2014 om pædagogikum i de gymnasiale uddannelser¹, som ændret ved bekendtgørelse nr. 173 af 23. februar 2015², og retningslinjer for universitetsuddannelser rettet mod undervisning i de gymnasiale uddannelser (Faglige mindstekrav) (vejledning nr. 5 af 18. januar 2006)³. Derudover kan der henvises til kapitel 6 i uddannelseslovene på de respektive områder samt til § 7, stk. 2, i lov om studieforberedende eksamen i forbindelse med erhvervsuddannelse (eux) m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 961 af 1. september 2014.

Der henvises endvidere til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings "Vejledning til bekendtgørelse om pædagogikum i de gymnasiale uddannelser (Pædagogikumbekendtgørelsen)"⁴. Alle relevante dokumenter om pædagogikum er i øvrigt tilgængelige på ministeriets hjemmeside.

¹ Tilgængelig på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163045>

² Tilgængelig på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168391>

³ Tilgængelig på <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=29265>

⁴ Tilgængelig på <https://uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Gym/PDF14/Vejledninger/>

Styrelsen for Undervisning og
Kvalitet
Gymnasiekontoret

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf. nr.: 33 92 50 00
E-mail: stuk@stukvum.dk
www.stukvum.dk
CVR nr.: 29634750

3. marts 2016
Sags nr.: 15/02722

1. Faglig kompetence – regelgrundlag mv.

Ved vurderingen af en ansøgers faglige kompetence skal skolens leder, jf. pædagogikumbekendtgørelsens § 4, stk. 4, tage udgangspunkt i retningslinjer for universitetsuddannelser rettet mod undervisning i de gymnasiale uddannelser (Faglige mindstekrav), udstedt af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Ved at ansætte en ansøger til at undervise i bestemte fag anerkender skolens leder, at den pågældende har faglig kompetence i dette/disse fag. Det er således skolens leder, der har ansvaret for at indhente fornøden dokumentation og på den baggrund foretage en vurdering. Hvis skolens leder vurderer, at en ansøger ikke har faglig kompetence, kan skolens leder bede ansøgeren om at få foretaget en ækvivalensvurdering af pågældendes uddannelse. En ækvivalensvurdering foretages ved, at der rettes henvendelse til den relevante uddannelsesinstitution, der udbyder den uddannelse, der i det konkrete tilfælde skal give faglig kompetence, med henblik på at få foretaget en vurdering af, hvilke fag der evt. skal suppleres med.

Hvis skolens leder - efter at have indhentet fornøden dokumentation - er i tvivl om, hvorvidt kravene til faglig kompetence er opfyldt, bør lederen henvende sig til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, som kan hjælpe med råd og vejledning. Fremsendelse af relevante eksamenspapirer mv. kan kun ske med den pågældende kandidats samtykke, og eventuelle personfølsomme oplysninger skal behandles i overensstemmelse med gældende regler herom i forvaltningsloven og persondataloven.

Det skal understreges, at faglig kompetence skal dække undervisning på alle fagets niveauer i de gymnasiale uddannelser. Man kan for eksempel ikke udelukkende have faglig kompetence til at undervise på et gymnasialt fags C-niveau.

Det skal derudover bemærkes, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kun har mulighed for at vurdere faglige kompetencer på baggrund af uddannelser afsluttet i Danmark. For vurdering af uddannelser afsluttet i udlandet skal der rettes henvendelse til Styrelsen for Videregående Uddannelser for en konkret vurdering⁵.

140820%20vejledning%20til%20paedagogikumbekendtgørelsen%202014.pdf

⁵ For yderligere information, se: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/guide-til-anerkendelse/uddannelsesindehaver/kompetenceafklarung>

1.1. Tilsynsførendes rolle i forbindelse med afklaring af faglige kompetencer

Lærere, der har faglig kompetence, men ikke har pædagogikum, skal ansættes med en betingelse om, at de består pædagogikum inden for første år og derved opnår undervisningskompetence. Skolens leder kan kun i særlige tilfælde beslutte, at pædagogikum påbegyndes senest ét år efter ansættelsen eller gennemføres med en længere tilrettelæggelse. I sådanne særlige tilfælde skal det fremgå af en foreløbig uddannelsesplan, hvordan pædagogikum tilrettelægges, med angivelse af forventet start- og sluttidspunkt. De særlige tilfælde fremgår af pædagogikumbekendtgørelsens § 3, stk. 3, pkt. 1-3.

I pædagogikum tilser den tilsynsførende ved første besøg, om kandidaten har dokumentation for gennemført uddannelse. Det anbefales, at skolen fremsender relevant dokumentation til den tilsynsførende umiddelbart efter, at pågældende er blevet beskikket, så den tilsynsførende har bedre mulighed for at tilse, at der er fornøden dokumentation. Hvis den tilsynsførende vurderer, at skolens leder har truffet en afgørelse om faglig kompetence, der strider mod kravene til faglig kompetence i pædagogikumbekendtgørelsens §§ 4 og 5, herunder kravet om mindst to års relevant erhvervs erfaring for lærere, der underviser i de erhvervsrelaterede fag i hhx- og htx-uddannelserne, skal den tilsynsførende bede skolelederen redegøre for baggrunden for beslutningen om faglig kompetence. Hvis den tilsynsførende ikke finder, at skolelederens redegørelse i tilstrækkelig grad begrundet beslutningen om faglig kompetence, skal den tilsynsførende orientere skolelederen herom og kontakte Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Styrelsen rådgiver herefter skolelederen om det videre forløb, der som hovedregel består i, at pædagogikum afbrydes.

Et særligt opmærksomhedspunkt er kravet om indsigt i eksperimenter med henblik på gymnasial undervisning i biologi, fysik og kemi, jf. de faglige mindstekrav. Det er her nødvendigt, at der gennemføres et relevant kursus i undervisningsforsøg i de tilfælde, hvor det ikke er indeholdt i pågældendes uddannelse.

I det følgende gennemgås en række centrale forhold for de respektive gymnasiale uddannelser.

2. Særligt om uddannelserne til stx og hf

Skolens leder skal først og fremmest sikre sig, at en ansøger, der ansættes i pædagogikum, er kandidat, jf. pædagogikumbekendtgørelsens § 4, stk. 2: ”Faglig kompetence på stx-uddannelsen og hf-uddannelsen er betinget af en kandidateksamen bestået ved et universitet i ét eller flere fag i de gymnasiale uddannelser.” Bachelorer, teknikumingeniører og diplomingeniører er eksempelvis ikke kandidater. Hvis kandidater bedømmes til kun at have faglig kompetence i ét gymnasierelevant fag, skal dette være på ”centralfagsniveau”, det vil sige inklusiv speciale.

Kandidater, hvis uddannelse ikke sigter direkte mod undervisningskompetence i ét eller flere bestemte fag på det almen-gymnasiale område, f.eks. cand.polyt., cand.pæd., cand.ling.merc. og cand.pharm., kan opnå faglig kompetence, hvis de gennem anden uddannelse har opnået kvalifikationer, der svarer til de faglige mindstekrav i et eller flere fag i den gymnasiale fagrække.

3. Særligt om uddannelserne til hhx og htx

Lærere, der underviser på hhx- eller htx-uddannelsen, skal have en kandidatexamen eller et fagligt niveau svarende til en kandidatexamen bestået ved et universitet, jf. pædagogikumbekendtgørelsens § 4, stk. 3.

Kandidater, hvis uddannelse ikke sigter direkte mod undervisningskompetence i ét eller flere bestemte fag på det erhvervsgymnasiale område, f.eks. cand.polit., cand.pæd., cand.ling.merc. og cand.pharm., kan opnå faglig kompetence, hvis de har opnået kvalifikationer, der svarer til de faglige mindstekrav i et eller flere fag i den gymnasiale fagrække.

Det faglige niveau kan nås ad flere veje, jf. hhx- og htx-uddannelsernes særlige profiler. Visse typer af fag i hhx- og htx-uddannelserne omfatter i særlig grad et anvendelsesaspekt eller et erhvervsrelateret indhold, som gør det naturligt at inddrage erhvervs- og virkelighedsnære forhold i undervisningen. I disse fag kan kravet om kandidatniveau opfyldes gennem en kombination af en professionsbacheloruddannelse af mindst 3 ½ års varighed (eller evt. andre kombinationer af uddannelse på videregående niveau, der svarer hertil) og efterfølgende fagligt kvalificerende beskæftigelse og/eller efteruddannelse, som samlet set skal svare til niveauet i en kandidatexamen, jf. § 5, stk. 1.

Inden for rammerne af bekendtgørelsen anbefales det, at muligheden for at erhverve faglig kompetence gennem en kombination af uddannelse og efterfølgende kvalificerende beskæftigelse og/eller videre-/efteruddannelse afgrænses til følgende fag:

- Teknikfag, teknologi, materialeteknologi, statik og styrkelære, kommunikation og it, informationsteknologi, it, datalogi, programmering, multimedier, fysik, kemi, biologi, matematik, afsætning, virksomhedsøkonomi, finansiering, organisation, innovation og markedskommunikation⁶.

I den forbindelse gælder dog, at faglig kompetence i de enkelte fag er betinget af et fagligt niveau, der i det væsentlige er erhvervet gennem et uddannelsesforløb, som er gennemført ved et universitet eller lignende. Det faglige niveau skal svare til et uddannelsesforløb på mindst 90

⁶ Det bemærkes, at denne opregning ikke er helt sammenfaldende med opregningen på side 3 i ministeriets "Vejledning til bekendtgørelse om pædagogikum i de gymnasiale uddannelser (Pædagogikumbekendtgørelsen)". Vejledningen vil blive ajourført ved førstkommende anledning.

ECTS-point, ligesom man stadig skal opfylde faglige krav svarende til kravene i de faglige mindstekrav.

Lærere, der underviser i erhvervsrelaterede fag på hhx og htx, skal endvidere have mindst to års relevant erhvervs erfaring. De erhvervsrelaterede fag omfatter i denne sammenhæng: Teknikfag, teknologi, afsætning, virksomhedsøkonomi, finansiering, organisation, innovation og markeds-kommunikation.

Relevant erhvervs erfaring omfatter arbejde, hvor kandidaten aktivt har anvendt sin viden og sine kompetencer fra sin videregående uddannelse, og hvor der samtidig er et sammenfald imellem de gældende faglige mindstekrav i det pågældende fag og arbejdets indhold i praksis.

4. Særligt om eux-forløb

Af bekendtgørelse om pædagogikum i de gymnasiale uddannelser fremgår, at man har undervisningskompetence til at undervise i de gymnasiale uddannelser, hvis man har faglig kompetence og har bestået det fælles gymnasiale pædagogikum (praktisk og teoretisk). Det fremgår af bekendtgørelsen, at reglerne i bekendtgørelsen gælder tilsvarende for lærere i gymnasiale⁷ fag på eux-forløb, og at sådanne fag i bekendtgørelsen side-stilles med hhx- og htx-uddannelserne.

Faglig kompetence på de erhvervsgymnasiale uddannelser, jf. ovenfor under 3, og dermed på gymnasiale fag på eux-forløb, er betinget af, at man har en kandidateksamen eller et fagligt niveau svarende til en kandidateksamen og opfylder faglige krav svarende til kravene i retningslinjer for universitetsuddannelser rettet mod undervisning i de gymnasiale uddannelser (Faglige mindstekrav).

Ovenstående betyder følgende for de lærere, der i dag underviser på erhvervsskolerne, og som ønsker at undervise på eux:

Lærere ansat, før erhvervsuddannelsesreformen trådte i kraft i august 2015

- Lærere, der har fået meddelt undervisningskompetence til undervisning på hhx- og htx-uddannelserne, vil have kompetence til undervisning på det gymnasiale niveau i eux-forløb.

⁷ På eux-forløb indgår der, især på grundforløbet, undervisning i en række fag på C-niveau, der hentes fra bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag og erhvervsrettet andetsprogsdansk i erhvervsuddannelserne (grund- og erhvervsfagsbekendtgørelsen). C-niveauet i disse fag ækvivalerer C-niveauet i gymnasiale fag, men da grund- og erhvervsfagsbekendtgørelsen er udstedt i medfør af erhvervsuddannelsesloven, skal lærerne opfylde eud-lærerkvalifikationskrav – ikke de gymnasiale lærerkvalifikationskrav.

- For lærere med det gamle erhvervspædagogikum eller en diplomuddannelse i erhvervspædagogik gælder følgende:
 - Lærere, der efter de eksisterende regler har den faglige kompetence til at undervise på gymnasialt niveau, vil ved at gennemføre kurser i fagdidaktik kunne få specifik undervisningskompetence, der er begrænset til undervisning i gymnasiale fag på eux-forløb.
 - Lærere, der ikke har den tilstrækkelige faglige kompetence, vil gennem en individuel faglig supplerings (f.eks. på baggrund af en ækvivalensvurdering) samt kurser i fagdidaktik kunne få specifik undervisningskompetence, der er begrænset til undervisning i gymnasiale fag på eux-forløb.

Lærere ansat, efter erhvervsuddannelsesreformen trådte i kraft i august 2015

Da hovedreglen er, at undervisningskompetence i gymnasiale fag – herunder på eux-forløb – forudsætter opfyldelse af de almindelige gymnasiale lærerqualifikationskrav, skal lærere med faglig kompetence til at undervise på gymnasialt niveau, som skal undervise i gymnasiale fag inden for rammerne af eux-forløb, tilbydes/tage gymnasialt pædagogikum.

Personer, der i stedet tager diplomuddannelsen i erhvervspædagogik, kan ikke undervise i de gymnasiale fag, før de har gennemført et gymnasialt pædagogikumforløb, evt. med merit for de pædagogiske kvalifikationer, som de har opnået ved diplomuddannelsen i erhvervspædagogik (jf. de almindelige meritregler i pædagogikumbekendtgørelsens § 24).

Det fremgår af ”Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser”, at alle lærere på erhvervsuddannelserne (dvs. i de fag på eux-forløb, der ikke er gymnasiale) inden 2020 skal have ”erhvervspædagogiske kompetencer, der i omfang svarer til 10 ECTS-point”. Dette krav omfatter også lærere, der har anden pædagogisk uddannelse end diplomuddannelsen i erhvervspædagogik, herunder pædagogikum. Det vurderes, at dette krav vil være opfyldt, hvis den pågældende kandidats opgave i det teoretiske pædagogikum omhandler en erhvervspædagogisk problemstilling.

Eux og HD-særordningen

Det fremgår af § 28 a i bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om pædagogikum i de gymnasiale uddannelser (bekendtgørelse nr. 173 af 23. februar 2015), at lærere med en afsluttende erhvervsøkonomisk diplomuddannelse (HD 2. del), som har undervisningskompetence til erhvervsuddannelse, kan opnå specifik undervisningskompetence⁸ i et eller flere bestemte gymnasiale fag på eux-forløb. Opnåelse af specifik undervis-

⁸ Dette gælder tilsvarende for lærere med en fuld HD fra den tid, hvor uddannelsen ikke var opdelt i en 1. og en 2. del, forudsat at der er gennemført relevant specialisering.

ningskompetence, jf. ovenstående, forudsætter, at læreren har gennemført en relevant specialisering i HD 2. del samt kursus i fagdidaktik i faget. Af nedenstående tabel fremgår det, hvad der udgør relevant specialisering i de forskellige fag:

Gymnasialt fag	HD 2. del
Erhvervsøkonomi C	Alle uafhængigt af speciale
Finansiering C/B	HD i Finansiering, Finansiell rådgivning, Regnskab og økonomistyring eller Økonomistyring og processtyring
Organisation C	HD i organisation eller International Business
Virksomhedsøkonomi B/A	HD i Finansiering, Finansiell rådgivning, Regnskab og økonomistyring, Økonomistyring og processtyring, Supply Chain Management eller International Business
Afsætning B/A	HD i Marketing and Management og International Business

Det skal understreges, at ovenstående mulighed for at opnå specifik undervisningskompetence er afgrænset til eux-forløb.

HD-særordningen udstyrer eud-lærere med en specifik undervisningskompetence til bestemte gymnasiale fag på eux-forløb. Det kan derfor ikke komme på tale med deltagelse i gymnasialt pædagogikum, idet personer, der alene har HD 2. del, mangler faglig kompetence efter de almindelige regler om gymnasiale lærerkompetencer. Personer med en HD 2. del med en relevant specialisering, der ikke har pædagogiske kompetencer fra eud-systemet, skal således først gennemføre diplomuddannelsen i erhvervspædagogik og efterfølgende supplere med relevante fagdidaktiske kurser, før de må påbegynde undervisning på eux-forløb.